

בנין יעקב

בסייעתא דשמיא
פרשת תולדות
תשפ"ה
גליון ו'

על פרשת השבוע

הקדושה הגדולה שזוכים לקבל אפילו על ידי מצוה אחת בלבד

ריח רע יותר משטף העזים, אלא מלמד שנכנסה עמו ריח גן עדן.

ומבואר בדברי רש"י, שהטעם שחשד יצחק שהוא יעקב ולא עשו, הוא מפני שני דברים, (א) מפני שהזכיר שם שמים, ואין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו. (ב) מפני שדיבר בלשון תחנונים. ויש להבין למה באמת לא נזהר יעקב מזה, וכי איזה דבר הכריח לו להזכיר דייקא עתה שם שמים, הרי ידע שבכך הוא יכול להיתפס ולהפסיד חלילה את הברכות.

ובפרט שאנו רואים להדיא עד כמה חשש יעקב מכך, ואמר לאמו, **אולי ימושני אבי והבאתי עלי קללה ולא ברכה**, ולשם כך הלבישה אותו אמו בגדיו החמודות של עשו, ואם כן למה לא נזהר בדבר קל זה, שלא להזכיר עתה שם שמים, ושלא לדבר בדברי תחנונים.

ועוד יש להבין, מאחר שמפני זה חשד בו יצחק שהוא יעקב ולא עשו, אם כן מה הועיל לו מה שמשמש בבגדיו והריחם, הרי סוף סוף קיים החשד, שהרי **הקול קול יעקב והידים ידי עשו**. ולמה תיכף לאחר שהריח ריח בגדיו נתרצה אליו ובירכו מיד,

בפרשתן כתיב (כז, יא-כז), **ויאמר יעקב אל רבקה אמו הן עשו אחי איש שעיר ואנכי איש חלק. אולי ימושני אבי והייתי בעיניו כמתעתע והבאתי עלי קללה ולא ברכה. וגו'.** ותקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות אשר אתה בבית ותלבש את יעקב בנה הקטן. וגו'.

ויאמר יצחק אל בנו מה זה מיהרת למצוא בני ויאמר כי הקרה ה' אלקיך לפני. ויאמר יצחק אל יעקב גשה נא ואמושך בני האתה זה בני עשו אם לא. ויגש יעקב אל יצחק אביו וימישהו ויאמר הקול קול יעקב והידים ידי עשו. וגו'. ויאמר אליו יצחק אביו גשה נא ושקה לי בני. ויגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני כריח שדה אשר ברכו ה'.

הטעם שיעקב חשש רק ממה שאין לו בגדי עשו ולא נזהר לשנות את קולו

ופירש"י, גשה נא ואמושך - אמר יצחק בלבו, אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה אמר **'כי הקרה ה' אלקיך'**. קול יעקב - שמדבר בלשון תחנונים **'קום נא'**, אבל עשו בלשון קנטוריא דיבר **'יקום אבי'**. וירח את ריח בגדיו ויברכהו - והלא אין

א. הבית הלוי בפרשתן מקשה גם כן כך, וכתב על זה ישוב נפלא, דעשו בעצמו חשש גם כן, שיעקב ילבש את בגדיו החמודות, כדי להטעות את יצחק שהוא עשו. ולכן קודם שהלך מיצחק אמר לאביו סימן שיוודע שהוא עשו, שישנה קולו כקולו של יעקב, ולדבר בנחת כיעקב, ולהזכיר שם שמים, וזה יהיה סימן שהוא עשו, שהרי אם יבא יעקב להטעותו על ידי לבישת בגדי עשו, הרי מסתמא ישנה את קולו שידמה כקול עשו. וכן כתב הרמב"ן, שהטעם שלא נתירא יעקב שירגיש יצחק בקולו שאינו עשו, משום שהיה יכול לשנות את קולו שיהיה כקולו של עשו. וזהו שאמר יצחק, **'הקול קול יעקב והידים ידי עשו'**, ואם כן הרי נתקיים הסימן שנתן לי עשו, שידבר כקולו של יעקב, וידיו ישארו בודאי ידי עשו, ולכן בירכו.

כלשון הפסוק 'זירח את ריח בגדיו - ויברכהו', ומיד לאחר מכן בירך אותו בשאר הברכות, ויתן לך וגו'.

חנוכה, ועל כן היה אז מאיר בשמים, למרות שהוא איש שפל שבשפלים?.

ועתה מובן שפיר, דכל שכן וקל וחומר שגם כן היה על דרך זה, דמטעם זה לא הרגיש יצחק אביו בגודל רשעותו של בנו עשו, מפני שתמיד כשהיה עשו נכנס לפניו, היה מקיים מצות כיבוד אב בהידור רב, והגיש לו תמיד מטעמים, וממילא היה מאיר בשעה זו בשמים, ולכן לא הרגיש יצחק אביו ברוח קדשו גודל רשעותו של עשו, מפני שבשעה זו היה צדיק ומאיר בשמים.

אפילו רשע גמור כשמקיים מצוה אחת הוא מאיר בשמים

ואפשר לבאר על פי מה שכתב השם משמואל (תולדות תרע"ט) לבאר, איך יתכן באמת שעשו הצליח לרמות את אביו יצחק, שיחשוב עליו שהוא צדיק, הרי אנו רואים שיצחק ידע שאין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו, וזה בודאי בא לו רק מצד רשעותו?.

הטעם שיצחק ביקש לעשו שיכין לו מטעמים

ועל פי זה מובן למה ביקש יצחק מעשו שיגש לו מטעמים כדי שיוכל לברכו, ולכאורה אינו מובן למה לא בירכו מיד גם בלי הגשת מטעמים. וכתב הספורנו, שהגם שלא הכיר יעקב בגודל רשעו של עשו, מכל מקום ידע שאינו ראוי שתחול עליו ברכה גדולה זו שרצה לברכו עתה, ולכן אמר לו שיביא לו מטעמים, כדי שיתעסק בכיבוד אב, ובזה תחול עליו הברכה?.

ומבאר השם משמואל, שבאמת ידע יצחק שעשו אינו צדיק גדול, אך מכל מקום אהב אותו, כי הוא נכח לראות שבכל פעם כשהוא מביא לו מטעמים, רוח הקודש שופע ושורה עליו - על יצחק, מפני שעשו מאיר אז בשמים בזכות הכיבוד אב שהוא מקיים. ולכן ציוה לו להכין לו מטעמים, כי ידע

ומבאר השם משמואל על פי מה ששמע מאביו הרה"ק האבני נזר זצוק"ל, שסיפר על הרבי הקדוש החוזה מלובלין זצוק"ל, שפעם ניתנה לו פיתקא מאיש רשע מפורסם, אמנם כשהביט החוזה בפיתקא אמר, "איש זה מאיר בשמים". והיה הדבר לפלא גדול, שהרי החוזה מלובלין היה רואה ברוח קדשו מסוף העולם ועד סופו, ואיך לא ראה מעלליו הרעים של איש זה המפורסם לאיש רשע, ואיך יתכן שעוד אומר עליו שהוא מאיר בשמים.

והחליטו להגיש עוד פעם להחוזה פיתקא מהאיש הרשע ההוא, וראה זה פלא, עתה בפעם השני כשקיבל החוזה את הפיתקא, רקק בפיו והשליך מיד את הפיתקא לארץ. וכשנשאל על כך, איך יתכן שמקודם ראה עליו שהוא מאיר בשמים, ענה מרן החוזה מלובלין, שבשעה שהגישו לו הפיתקא בפעם הראשונה, היה האיש ההוא מדליק נרות

ומסיק הבית הלוי, שיעקב בשכלו הבין גם את סוד זה, שבודאי נתן עשו סימן לאביו, שישנה קולו כקולו של יעקב, ולכן בדוקא לא שינה את קולו להיות כקולו של עשו, כי ידע שדייקא בכך יתפס, ולכן דיבר כדרכו.

ב. עיין ברמב"ן שהקשה כך, וזה לשונו, 'גשה נא ואמשך בני', לשון רש"י, אמר בלבו אין דרך עשו להיות שם שמים שגור בפיו. וכן בבראשית רבה. ואני תמה, כי לא היה עשו רשע בעיני אביו. ואולי היה חושב בלבו כי בעבור היותו איש שדה ולבו על הצידי, איננו מזכיר שם שמים מפחדו שלא יזכרנו במקום שאינו טהור ומבלי כוונה, ונחשב לו זה בעיני אביו ליראת שמים. עכ"ל.

ג. עיין בשפתי צדיק (חנוכה, ג) שהביא סיפור זה בנוסח אחר קצת, בשם זקנו החידושי הרי"ם, וזה לשונו, כאשר שמעתי מפה קדוש זקני ז"ל, שהיה אצל רבי מלובלין ז"ל שהובא לפניו פיתקא ממוסור שהיה מצער רבים, כשהביט בפיתקא אמר, 'זה מאיר בשמים בכל העולמות עליונים', והיה תמיהה רבה. אחר כך שאלו בנו ר' יוסף ז"ל, אמר, באותו העת שהגיש לפניו הפיתקא הדליק הנ"ל נר חנוכה. כשמעי, נמס לבי, שפחות כערכו מאיר כל כך בעשיית מצוה. עכ"ל.

ד. והרמב"ן מבאר בדרך אחר למה ביקש יצחק לעשו שיכין לו מטעמים, וזה לשונו, ומה שאמר לברך אותו אחר עשות לו המטעמים, איננו שכר האכילה ושוחד בהם, אבל רצה ליהנות ממנו שתהיה נפשו קשורה בנפשו בעת ההנאה, ויברך אותו בחפץ מלא ורצון שלם. או שהיה יודע בנפשו כי אחר האכילה היתה מתענגת ושמחה, ויחול עליה רוח הקודש, כענין ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'. עכ"ל.

שאז ישרה עליו רוח הקודש, ויוכל לברכו. ע"כ מהשם משמואל.

הקדושה הנפלאה שהיה בבגדיו החמודות של עשו

ועפי"ז אפשר לבאר למה נתיירא יעקב כל כך דייקא מבגדיו של עשו, דהנה איתא במדרש (ב"ר טו, טז), אמר רבן שמעון בן גמליאל, כל ימי הייתי משמש את אבא, ולא שימשתי אותו אחד ממאה ששימש עשו את אביו. אני בשעה שהייתי משמש את אבא, הייתי משמשו בבגדים מלוכלכין, ובשעה שהייתי יוצא לדרך הייתי יוצא בבגדים נקיים. אבל עשו בשעה שהיה משמש את אביו, לא היה משמשו אלא בבגדי מלכות, אמר, אין כבודו של אבא להיות משמשו אלא בבגדי מלכות. וזהו 'בגדי עשו החמודות', שבהן היה משמש את אביו.

ואפשר לומר, דכשם שנתבאר שעשו היה מאיר בשמים בשעה שקיים כיבוד אב, כך בגדי המלכות שהכין במיוחד לשם מצוה, לקיים בהם מצות כיבוד אב, היה שורה בהם קדושה נפלאה ביותר. ולכן היה אביו יצחק מחבב אותו, מפני שבכל פעם שהגיש לו המאכלים בבגדי מלכות הללו, הרגיש יצחק את הקדושה הנפלאה השורה בבגדים אלו, עד שבכח זה התחיל להיות שופע עליו רוח הקודש.

ויעקב אבינו ידע מכל זה, ולכן חשש מאד להגיש לפני אביו את המטעמים, כי יצחק ירגיש מיד שהפעם אינו מרגיש הקדושה הנפלאה שיש בבגדי המלכות של עשו, ויבין מזה שהוא יעקב ולא עשו.

הטעם שציוותה רבקה ליעקב שילך בעצמו אל צאן להביא הגדיים

וחשש יעקב שלא יועיל לו מה שילביש עצמו בבגדי המלכות של עשו, כי רק כשעשו לובשו - בעת הגשת המטעמים לאביו, נרגש בו קדושה נפלאה, כיון שהוא עושה בזה כיבוד אב באופן נדיר ביותר, וכמו שהעיד רבן שמעון בן גמליאל, שלמרות שכיבד כל ימיו את אביו, מכל מקום זה לא הגיע לאחד ממאה ממה ששימש עשו את אביו. משא"כ כשיעקב ילביש עצמו בבגדים הללו שלא לשם כיבוד אב, רק כדי לקבל הברכות, לא ירגיש יצחק בהם את הקדושה הנפלאה שהוא מרגיש תמיד בעת שעשו מגיש לו המאכלים.

ועל זה אמרה לו רבקה אמו (כז, יג), 'עלי קללתך בני אך שמע בקולי ולך קח לי', כלומר, אין הכי נמי, הזכות של כיבוד אב לא יעמוד עתה לצידך כל כך, מאחר שאתה מכווין בזה לשם קבלת הברכות, אמנם הזכות של כיבוד אב יעמוד עתה לצידך, במה שאתה מוסר נפשך עתה לשמוע בקולי, למרות חששך הגדול שזה יביא עליך ח"ו קללה ולא ברכה. וזהו 'אך שמע בקולי', כי בזה תקיים עתה כיבוד אב באופן גדול ביותר, וממילא יוכל אביך להרגיש גם עתה כשתביא לו המטעמים, הקדושה הגדולה שהוא רגיל להרגיש בבגדים של עשו.

ועל פי זה מובן מה שאמרה לו רבקה אמו (כז, ט), 'לך נא אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים', ולכאורה יש להבין, למה ציוותה כך ליעקב היושב תמיד באהלו של שם ועבר ועוסק בתורה, שיגש אל דיר הצאן ויבחר משם שני גדיים 'טובים', הרי מבואר ברש"י, שכך כתב לה יצחק בכתובתה, 'ליטול שני גדיי עזים בכל יום', ומסתמא היתה רבקה הולכת בעצמה כל יום, ליטול את שני הגדיים מן הצאן, ולמה היום ציוותה על יעקב בנה, שהוא ילך להביא את הגדיים.

וע"פ הנ"ל מובן, כי רצתה בזה שגם ליעקב יהיה עתה זכות כיבוד אב, וכך ירגיש יצחק בעת הגשת המטעמים, אותו קדושה שהוא רגיל להרגיש בעת שעשו מגיש לו המטעמים, וישרה עליו רוח הקודש, וכך יברך את יעקב.

הטעם שיצחק בירך את יעקב למרות שעוד לא הוסר חששו שאולי הוא יעקב ולא עשו

ועתה מובן שפיר למה לא נזהר יעקב שלא להזכיר שם שמים, ושלא לדבר בלשון תחנונים. כי ידע שלא בדבר זה תלוי נתינת הברכות, אם הוא 'עשו' או 'יעקב', רק הכל תלוי אם אביו ירגיש עתה הקדושה השורה על האדם ועל בגדיו בזכות כיבוד אב ואם, שבזכות זה ישרה עליו רוח הקודש ויוכל לברכו. ולכן לאחר שידע שעומד עתה לצידו זכות כיבוד אב במסירות נפש, שוב לא חשש לשום דבר, ובדוקא המשיך לדבר בקול של תחנונים, והזכיר שם שמים כדרכו תמיד.

וכשהבחין בכך יצחק, חשד בו שהוא יעקב, ותמה על זה שבכל זאת הוא מרגיש גם עתה הקדושה הנפלאה שהוא מרגיש תמיד בעת שעשו מגיש לו

המאכלים. ולכן אמר לו (כז, כא), 'גשה נא ואמושך בני', כדי לבדוק אם אכן גם בבגדיו של יעקב שורה קדושה נפלאה זו. ולאחר שמישש בבגדיו אמר בהתפעלות (כז, כב), 'הקול קול יעקב והידיים ידי עשו', פירוש, הגם שאני מבין מקולו שהוא יעקב ולא עשו, מכל מקום יש גם בבגדיו הקדושה הנפלאה שהרגשתי תמיד בבגדיו של עשו.

ולאחר מכן אכל יצחק המאכלים שהגיש לו יעקב, ושוב הרגיש קדושה במאכלים, בזכות הכיבוד אם שעשה יעקב במסירות נפש. ולאחר מכן הריח את ריח בגדיו, וכמו שפירש"י, שהרגיש בו ריח גן עדן, בזכות הכיבוד אם. ולכן בירך אותו תיכף ומיד, למרות שלא הוסר עדיין החשש לגמרי שאולי הוא יעקב, כי מאחר שנכח לראות עתה שגם ליעקב יש קדושה נפלאה זו, ובזכותו שורה עליו עתה רוח הקודש, אם כן בוודאי דוקא יעקב ראוי ביותר להברכות, מאחר שהוא צדיק גמור בכל מעשיו, ולא רק במצות כיבוד אב ואם.

ולכן אחר כך כשנכנס עשו, ונתוודע ליצחק בבירור שמקודם היה זה יעקב ולא עשו, אמר מיד כלפי יעקב (כז, לג), 'גם ברוך יהיה', כי נתברר לו עתה שבודאי דוקא ליעקב מגיע הברכות ולא לעשו.

מבגדיו של עשו לומדים שאפילו פושעי ישראל יש להם ריח טוב

ועפי"ז אפשר לבאר דברי המדרש (ילקוט שמעוני תולדות, קטו), 'וירח את ריח בגדיו' (כז, כז), אל תקרי ריח 'בגדיו' אלא ריח 'בוגדיו'. כגון יוסף משיתא, שבשעה שבקשו השונאים ליכנס להר הבית בעת החורבן, פחדו ואמרו יכנס תחילה אחד מישראל, ופנו ליוסף משיתא שהיה רשע גמור ופורק עול, ואמרו לו שהוא יכנס לבית המקדש, ויוציא אחד מכלי המקדש, ומה שיוציא יהיה שלו.

נכנס יוסף משיתא והוציא המנורה של זהב, אמרו לו, אין דרכו של הדיוט להשתמש בו, אלא היכנס פעם שניה ומה שתוציא עתה יהיה שלך. אך יוסף משיתא לא הסכים בשום אופן להיכנס פעם שניה. אמר, לא די שהכעסתי לאלקי פעם אחת, אכעיסנו פעם שניה. מה עשו לו, נתנוהו בחמור של חרשים והיו מנסרים בו, והיה צווח, ווי שהכעסתי לבוראי. וזהו וירח את ריח 'בוגדיו', ללמד שאפילו הרשעים הבוגדים בה, בסוף יש להם ריח טוב.

ויש להבין למה באמת התעקש יוסף משיתא שלא להיכנס פעם שניה, הרי רק זמן מועט לפני זה נכנס במזיד לבית המקדש, ולמה עתה מיאן כל כך להיכנס פעם שניה. וביאר מרן הגר"ח שמואלביץ, דהיא הנותנת, דייקא מפני שנכנס מקודם לבית המקדש פעם אחת, נכנס בו קדושה גדולה מאד מקדושת הבית, וזה גרם לו לחזור בתשובה, עד שהיה מוכן למסור נפשו לה' ולמות על קידוש ה' מתוך יסורים נוראים ומרים, על מנת שלא להכעיס עוד את בוראו.

ועל פי מה שנתבאר מובן שפיר למה דרשו כך דוקא מהפסוק 'וירח את ריח בגדיו', מפני שענין זה מצינו אצל בגדיו של עשו הרשע, שלמרות גודל רשעותו, מכל מקום על ידי מצוה אחת שאחז בה בכל כוחו, מצות כיבוד אב, היה מאיר בשמים, והיה נרגש בבגדיו ריח גן עדן וקדושה נפלאה. ולכן דייקא מכאן לומדים חז"ל, שאפילו 'בוגדיו' של הקב"ה כביכול, יש להם ריח טוב. ועל זה הביאו ראייה מיוסף משיתא, שגם הוא על ידי שנקלט בו קדושת המקדש פעם אחת, נהפך לגמרי לאיש אחר.

יעזור השי"ת, שיתקיים בנו כל הברכות שבירך יצחק את יעקב, שכידוע הם ברכות לכלל ישראל לכל הדורות, ונזכה לקיים מצות כיבוד אב ואם בהידור רב, ובזכות זה נזכה לאריכות ימים ושנים, ושנזכה לכל הברכות הכתובות בתורה, אמן.

שבת שלום ומבורך!!!